

www.jollibre.com

© Del text: 2008, Francesc Miralles

© De les il·lustracions: 2008, Valentí Gubianas i Escudé

© D'aquesta edició:

2019, Santillana Infantil y Juvenil, S. L. i Grup Promotor, S. L.

Carrer de les Ciències, 73 (Districte econòmic Plaça d'Europa)

08908 L'Hospitalet de Llobregat

Telèfon: 93 230 36 00

ISBN: 978-84-16661-19-0

Dipòsit legal: M-39.185-2015

Printed in Spain – Impres a Espanya

Tercera edició: setembre de 2019

Directora de la col·lecció:

Maite Malagón

Editora executiva:

Yolanda Caja

Direcció d'art:

José Crespo i Rosa Marín

Projecte gràfic:

Marisol del Burgo, Rubén Chumillas, Julia Ortega i Álvaro Recuenco

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Si en necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment, adreueu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).

Bestiàrium

Contes molt bèsties del món animal

Francesc Miralles

Il·lustracions de Valentí Gubianas

jollibre

*Dues coses m'admiren: la intel·ligència
dels animals i la bestialitat dels homes.*

RALPH WALDO EMERSON

Agraïments
A la Katinka, la Florence, el Giles, el Roger
i la Gemma, el Fabian, el Jesper...
...i molt especialment a la Coro Perales,
per les seves anècdotes genials.

Són intel·ligents els animals?

La Sàskia va sortir de classe molt amoïnada, perquè el professor els havia encarregat un treball monogràfic ben difícil. Havien de contestar la pregunta: «Són intel·ligents els animals?» i documentar-ho amb exemples.

7

Com que el seu pare era al·lèrgic a gairebé tot el que es mogués, a casa mai no hi havia entrat cap gos, gat ni ocell. L'únic animal que coneixia de primera mà era el trapella del seu germà, que sovint les hi feia passar magres. Però intuïa que aquest no seria acceptat com a objecte d'estudi.

Mentre berenava llet amb galetes a la cuina, seguia rumiant per on podia començar.

–Sàskia, que estàs enamorada? –li va preguntar l'àvia, que entrava a la cuina.

–Per què ho dius? –va saltar.

–Estàs sucant la galeta a la sucrera. Tens algun problema?

–El tindrè, i gros, d'aquí a un mes, si no se m'acut alguna cosa.

8 Tot seguit, li va explicar el treball que li havia posat el professor i la seva falta de recursos. No volia limitar-se a copiar quatre dades de l'enciclopèdia. Necessitava informació de primera mà.

–Em sembla que sé qui et pot ajudar.

–De debò? –va exclamar la Sàskia.

–Un antic company d'escola és veterinari i ha treballat a clíniques i zoològics de tot el món. L'altre dia em va trucar per comunicar-me que s'ha jubilat i ara viu en una casa a Badalona. Per què no li fas una visita?

Després d'una llarga conversa telefònica amb l'àvia, el doctor Cucurulla va dir que la rebria l'endemà. De fet, el veterinari estava disponible totes les tardes del món, perquè a

Anglaterra havia après a reservar-se aquest moment del dia per a la xerrera i volia mantenir la tradició.

El veterinari va decidir que prendrien el te a les sis, una hora més tard que a les Illes Britàniques.

–A mi no m'agrada el te –va advertir la Sàskia quan la seva àvia va penjar.

9

–No en prenguis, si no vols. Però hauràs d'obrir bé els ulls per no ensopegar amb cap bèstia. Aquest Cucurulla... ja de petit casa seva semblava un zoològic.

L'endemà, l'àvia la va dur en cotxe fins a casa del seu amic: un casalot antic amb vistes al mar. Li va donar una bossa de dolços acuradament empaquetats i li va dir:

–Dóna-li això com a regal. Veuràs com està content, recordo que era molt llaminer. Jo passaré a visitar-lo un dia d'aquests.

–Per què no m'acompanyes, àvia? –va demanar la Sàskia, insegura.

—Una bona periodista ha de fer la feina sola. Si vinc jo, es distraurà amb records de fa cinquanta anys i no estareu per la feina.

10 Dit això, va fer un petó a la néta i se'n va tornar cap al cotxe. Amb una barreja de por i curiositat, la Sàskia va prémer el timbre del portal, que va despertar un munt de lladrucs amenaçadors a l'altra banda.

Segons després la porta es va obrir amb un brunzit. La Sàskia va passar a un jardí força descuidat. Semblava que el doctor mantenia l'afecció a col·leccionar animals, ja que en aquell moment una tortuga de terra va creuar els matolls amb cara de pocs amics, com si no li hagués agradat la intromissió de la novin-guda.

Llavors es va obrir la porta de la casa i la Sàskia es va trobar cara a cara amb el doctor Cucurulla, un homenet prim i menut vestit amb un barnús. Potser per la seva barbeta llarga i prima de color torrat, li va semblar que tenia cara de cabra.

–Bona tarda, doctor –es va presentar–. Sóc la Sàskia i li agraeixo molt que m’atengui. Li porto de part de l’àvia...

Però no va poder acabar la frase, perquè tot d’una la bossa dels dolços li va volar de les mans. Una bestiola llarga i peluda que no havia vist en la seva vida la hi havia arrabassat en un sospir.

–No t’amoïnis –va riure el doctor–, sempre ho fa. Però ara els recuperarem: a aquesta fura no li agraden els dolços.

11

Tot seguit, va indicar a la noia que el seguís per un passadís que duia al seu despatx. La Sàskia caminava mirant molt bé on posava els peus, inquieta pel batibull de sorolls que semblaven sorgir de tot arreu.

–Té molts animals, vostè, aquí? –va preguntar atemorida.

–Uns quants –va admetre mentre seia rere una gran taula de roure–, però el més bèstia sóc jo.

Sense acabar d’entendre aquesta broma, la noia va seure a l’altra banda de la taula amb el quadern a la mà. Ara tocava estrenar-se com a

entrevistadora. No li agradava aquella casa tan deixada, ni la barreja d'olors àcides que li arribaven de tot arreu. Com més aviat acabés millor.

Va decidir anar al gra:

–Doctor Cucurulla, vostè considera que els animals són intel·ligents?

–Depèn del que entenguem per intel·ligència

12

–va contestar, seriós, mentre omplia dues tasses de te–. Si ens referim a intel·ligència humana, és clar que no, encara que de vegades ens trobem amb sorpreses.

Per tal de no distreure'l, va agafar la tassa de te que li oferia i se la va dur als llavis amb desconfiança. Fins i tot en va fer un petit glop perquè no fos dit. Era un beuratge verd i aromàtic que no li va desagradar.

–A quines sorpreses es refereix? –va preguntar ella.

–Sovint es parla d'animals que escriuen, dibuixen o saben sumar, però tot té la seva explicació. Abans, pels circs corrien moltes bestioles amb aquestes suposades facultats.

–De veritat?

–Sí, però al final sempre es demostra que són il·lusions humanes. Els animals tenen un altre tipus d'intel·ligència, que de vegades supera la nostra. Però, creu-me, no saben sumar, ni falta que els fa.

El veterinari va fer un glop llarg a la seva tassa i va dir:

–En Rupert Sheldrake, un estudiós de la conducta animal, parla en un llibre seu d'un cavall molt famós que hi va haver al Berlín de principis del segle xx. Era conegut amb el nom de Hans, el *Cavall Intel·ligent*, perquè es deia que podia resoldre operacions matemàtiques i sabia llegir en alemany. Responia picant a terra amb la pota i causava sensació allà on anava. Un cop volia dir «sí», dos cops volia dir «no». Encertava totes les preguntes.

–I quin era el truc? –va preguntar fascinada.

–Bé, de fet, el seu entrenador, un vell professor de matemàtiques, estava convençut que el cavall tenia capacitats intel·lectuals exclusi-

ves dels humans. Es van organitzar un munt d'exhibicions davant de professors de totes les disciplines i no s'ho explicaven. Al final, un grup de psicòlegs va esbrinar el secret: en Hans només contestava correctament quan la persona que preguntava coneixia la resposta i ell la podia veure.

14 –Vol dir que el cavall llegia als ulls de la persona la resposta?

–No necessàriament als ulls. Llegia els subtils moviments corporals de l'interrogador. Això li feia saber si el que deia era veritat o no. Per tant, es va concloure que no sabia llegir en alemany ni resoldre problemes de matemàtiques.

–Quina llàstima –va dir la Sàskia–. M'aniria molt bé un cavall com el Hans per fer els deures.

–Els animals només desenvolupen el que necessiten per sobreviure en el seu medi. Probablement, per a un cavall no té cap utilitat llegir en alemany. La natura és sàvia i posa cadascú al seu lloc. Algun dubte més?

Aquella pregunta l'havia agafat desprevinguda. Havia solucionat, en part, el tema del monogràfic, però tenia ganes de saber moltes més coses. Per sort el veterinari va continuar:

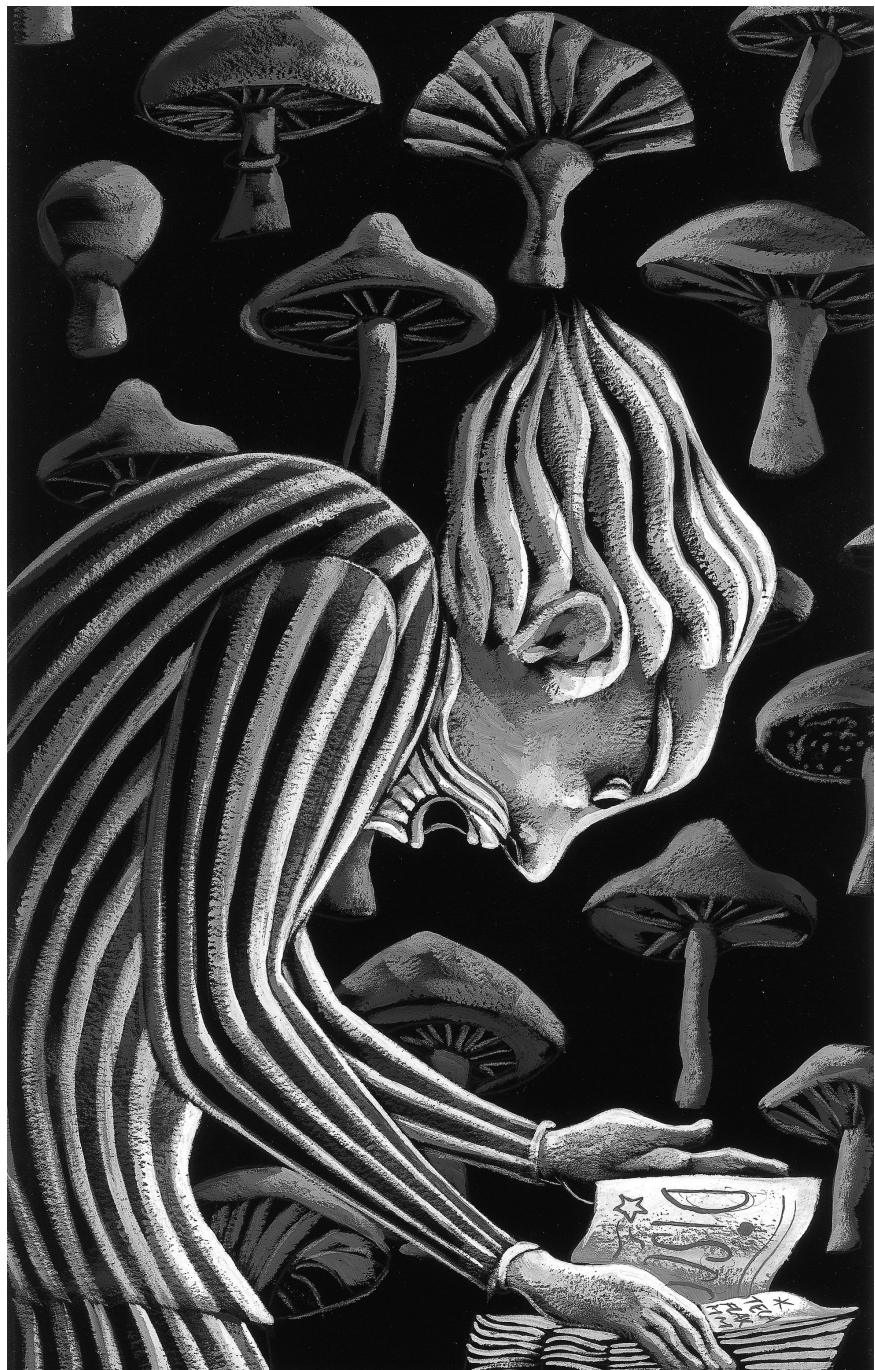
–Proposo que comencem parlant dels més petits, els insectes, que de fet són els més forts. Justament tinc un llibre que explica...

El veterinari va deixar la frase a mitges en veure que el llibre no era on havia de ser i que en lloc seu hi havia un espai buit. Es va gratar la barbeta de cabra i va dir:

–Ha volat. Això em fa pensar en un cas excepcional que guardo en els meus arxius.

Llavors va obrir una calaixera i en va treure una carpeta d'anelles gegant plena a vessar de papers. A l'etiqueta, s'hi llegia: *Bestiàrium, històries molt bèsties del món animal*. La va obrir amb cura i va estar mirant documents fins que va trobar el que buscava.

–Et proposo un mètode de treball –va dir el doctor mentre li donava uns fulls grapats–. Al final de cada sessió et donaré una història verí-

dica del meu arxiu personal perquè la llegeixis a casa. Així tindrem un punt de partida.

La Sàskia va acceptar encantada la proposta, tot prometent-li tornar l'endemà amb el document llegit, encara que el títol no semblava tenir res a veure amb el tema.

Tot seguit, el doctor Cucurulla va agafar un llibre gegant –un diccionari d'anatomia– i es va posar a llegir com si la Sàskia no hi fos. La visita havia acabat.

–No cal que s'aixequi –va dir ella enfilant novament el passadís.

Just en aquell moment se li va creuar la fura i va estar a punt de caure de quatre grapes.

Tot va començar quan el senyor Tomeu, primera autoritat en bolets i fongs del masís de Cadiretes, es va llevar de bon matí amb la intenció de fer una consulta a l'*Enciclopèdia Universal del Bolet*. Era un volum del 1968 que fullejava més d'un cop al dia, i podia trobar-lo amb els ulls tancats: en tenia prou d'allargar

el braç i baixar-lo del segon prestatge del seu despatx, tercera posició a l'esquerra.

18 Però aquell matí l'*Enciclopèdia Universal del Bolet* semblava haver perdut pes, com si la meitat de les espècies s'haguessin extingit d'un dia per l'altre i haguessin fugit del diccionari. En plantar el llibrot sobre la taula, es va aclarir el misteri. Més ben dit: es va aclarir un misteri i se'n va crear un altre de més gros, ja que en lloc d'aquell volum respectable el senyor Tomeu es va trobar amb la *Guia de bars i discoteques del Maresme*.

El crit del senyor Tomeu es va sentir per tot el bloc, i es podia haver pensat que l'estudiós del massís de Cadiretes estava –ara sí– tocat del bolet, si no fos perquè en aquell mateix moment, al pis de la família Rosés, la col·lecció de novel·les de Juli Verne havia estat reemplaçada pels vint volums dels *Episodios Nacionales*, de Benito Pérez Galdós.

Els Rosés s'ho van prendre com una broma de mal gust, necessàriament d'algu de la fa-

mília. Però l'afer no hauria anat més enllà si, aquell mateix dia, la Berta Tinell no s'hagués assegut a l'escriptori per estudiar geometria i, en lloc dels apunts, s'hi hagués trobat les Pàgines Grogues.

Allò era un escàndol, i el president de l'escala –al qual havien canviat el seu llibre de capçalera, *Poemes plagiats*, per un manual de cuina– va convocar una reunió amb caràcter d'urgència.

19

La sessió va ser un èxit parcial, ja que la Berta Tinell no va trobar els apunts, però va rebre del senyor Tomeu un llibre de Tolkien que també li havia volat; els *Episodios Nacionales* van trobar el seu amo en el veí de la planta baixa, caporal retirat de la Guàrdia Civil; i les novel·les de Juli Verne es van localitzar repartides pels prestatges de tota l'escala. A l'Emili, per la seva part, li va saber greu retornar la *Història del biquini*, que havia arribat miraculosament a la llibreria del menjador, a canvi de recuperar un insuportable assaig polític que li havien

regalat per l'aniversari i que donava feliçment per perdut.

Només faltava trobar l'amagatall dels *Poemes plagiats* i dels apunts de la Berta, perquè l'*Enciclopèdia Universal del Bolet* va aparèixer –com un bolet– sota el cul del senyor Tomeu, que s'hi havia assegut sense adonar-se'n.

20

–Tenim un fantasma il·lustrat –va declarar solemnement el president mentre servia cafè als convocats–. D'altra manera no s'explica com els llibres poden canviar de lloc en un tres i no res, si cadascú té la clau de casa seva i no la dels altres.

–Com que això escapa de l'ordre públic –va dir el caporal–, proposo que encarreguem una investigació a en Pol Borrull.

–A aquest marrec? –va protestar en Tomeu–. Si només té onze anys!

–Sí, però li passen aventures ben extravagants i sempre se'n surt –hi va afegir la Berta.

–D'acord, doncs –va dir el president de l'escala–. Que algú el vagi a buscar.

Quan en Pol Borrull va arribar a «cal Fantasma», com ja es coneixia el bloc a tot el barri, va trobar que la situació era lluny de solucionar-se. I és que encara que en aquella primera reunió s'havien pogut fer algunes devolucions, l'endemà al matí els llibres havien tornat a aparèixer barrejats: els apunts de geometria havien viatjat fins al prestatge del caporal, els *Poemes plagiats* eren al prestatge del senyor Tomeu i la *Història del biquini* havia volat –potser per la calor– fins al mateix terrat.

21

–No ens en sortirem pas –va confessar al Pol el president de l'escala, que en aquell moment destriava una cinquantena de llibres que no li pertanyien, i en buscava cinquanta més que devien ser vés a saber on.

–Pel que veig, el «fantasma il·lustrat» treballa de nit.

–Això mateix, com tots els fantasmes. I a fe de Déu que si el trobo li calo foc al llençol –va remugar el president.

Però en Pol Borrull sabia que els fantasmes de bola, cadenes i llençol eren cosa del passat. Calia, per tant, tenir els ulls ben oberts i no descartar res.

–Veuré què hi puc fer –va dir abans d’acomiar-se.

22 I aquella tarda va fer una llarga migdiada en previsió de la nit que hauria de passar en vetlla.

Quan va fer-se fosc, el noi va iniciar la guàrdia en una cantonada de l’edifici amb una gran lot del seu avi i uns prismàtics. Si es tractava d’un fantasma, podria traspasar parets i ell mai no el veuria, però en Pol no creia en els fantasmes. Per tant, l’única explicació era que el contraban de llibres es fes de finestra a finestra. Però qui podia haver-hi al darrere?

A la una de la nit, mentre el veïnat dormia a l’espera de noves malifetes bibliogràfiques, en Pol va detectar un moviment a l’alçada del tercer pis. Va encendre la lot i llavors el va veure: un mico petit, d’aquests de l’Amazònia, s’havia

despenjat fins a la segona planta escolant-se per una finestra oberta. Va entrar al segon segona i en Pol va mirar pels prismàtics per no perdre's cap detall.

Les seves sospites es van confirmar, ja que segons després va veure com el mico sortia per la finestra amb tres llibres sota el braç i els portava al primer quarta, d'on va sortir amb un plec de papers que duria a l'àtic, i així va seguir tota la nit.

23

Un cop sabut el *què*, només faltava saber el *per què*. Es va convocar una reunió de veïns extraordinària, a la qual van assistir fins i tot aquells que mai no havien tingut llibres a casa, però que gràcies a aquells fenòmens s'havien aficionat a la lectura.

—El fantasma il·lustrat és un mico —va anunciar en Pol davant la sorpresa dels assistents—. Algú sap a quin pis viu?

—És el meu Luisinho —va confessar una dona molt mudada—. Sabia que sortia a la nit, però no que les fes tan grosses. El vaig portar del

Brasil, on me'l va vendre un senyor molt gran que no el podia atendre.

–A què es dedicava aquest home? –va preguntar en Pol a l'avergonyida senyora.

–Havia estat bibliotecari del seu poble.

Es va sentir una exclamació general, com dient: «Haver-ho dit abans!»

24

–Queda clar –va dir en Pol–. Probablement, els darrers anys, el bibliotecari no es podia enfil·lar als estants més alts per agafar i reposar els llibres, i el Luisinho li feia la feina.

Tothom va estar d'acord amb aquesta hipòtesi. En Pol Borrull va concloure:

–Segur que el Luisinho s'enyora de l'amo i del seu país, i per això reprèn la seva antiga activitat cada nit.

–D'això al Brasil se'n diu *saudade* –va apuntar el senyor Tomeu–, és a dir, malenconia.

El cas del «fantasma il·lustrat» va tenir un final feliç. Com que la seva nova propietària treballava per a una companyia aèria, no li va

costar gaire aconseguir un bitllet perquè el Luisinho pogués tornar al seu país d'origen, on de ben segur el seu amo s'enduria una bona sorpresa.

Restaurada la normalitat, la vida va tornar a ser tan avorrida com sempre. La Berta suava de valent davant els apunts de geometria. Els exàmens de setembre eren a tocar i la noia havia d'aprovar aquella assignatura si volia passar de curs.

Amb el cap com un timbal de tant calcular angles, radis i perímetres, la Berta va tancar els ulls per un instant i va pensar en el Luisinho, que potser llavors era a la platja de Copacabana mentre el seu amo el convidava a gelat.

–Qui fos mico! –va sospirar abans de tornar a l'estudi.